

інвестицій в Україні. Причому ця структура не оптимальна: Один із пріоритетних секторів інвестування – машинобудування, на останніх місцях. Понятно, що радикальні зміни в нашій економіці не можливі без великих фінансових ресурсів. Тільки для зміни структури економіки на 1% необхідно капіталовкладення, еквівалентні 2–3% ВВП. По різних оцінках, для гарантування стабільного економічного підйому Україні необхідно забезпечити приток інвестицій в мінімальному обсязі 60 млрд.долл. Однак, незважаючи на відтік людських ресурсів і зниження інтелектуального потенціалу не можна заперечувати гідний рівень України в певних областях фундаментальної науки і технології. Тому оновлення науково-технологічного потенціалу і отримання інвестицій в ті галузі, які дадуть можливість Україні зайняти гідне місце в світі (космонавтика, матеріалознавство, зварка, біотехнологія і т.п.), – першочергова задача розвитку країни.

В цьому контексті виникає проблема наявності у підприємств високотехнологічних, які дозволяють випускати виключно цінну по потреби цінності продукцію [6]. Оновити технологічний потенціал вітчизняних підприємств і підвищити їх конкурентоспроможність могла б, на нашу думку, реалізація науково-технічної і промислової політики України, спрямована на пошук перспективних джерел фінансування технологічної модернізації підприємств (активізація приватного сектора, використання заощаджень населення, залучення банківського кредитування) і здійснення дійсної підтримки технологічних інновацій з боку місцевих і регіональних органів влади.

Висновки. Оцінюючи реальний рівень науково-технологічної і інноваційної діяльності в Україні, можна сказати, що країна залишається поза глобальними процесами постіндустріального характеру. Україна знаходиться на індустріальній стадії розвитку. Економічна безпека України не може бути досягнута без зміни технологічних способів виробництва в усіх її визначальних ланках і без активізації інноваційної діяльності. Технологічний прогрес стає головним фактором економічного зростання.

Істочники і література

1. Чистилин Д.К. Самоорганізація світової економіки. Євразійський аспект. – М.: Економіка, 2004. – 237с.
2. Федулова Л., Пашута М. Розвиток національної інноваційної системи України// Економіка України. – 2005. – №4. – С. 35–46.
3. Гальчинський А., Львович С. Становлення інвестиційної моделі економічного зростання України // Економіка України. – 2004. – №6. – С.4–11.
4. Л.І. Федулова. Економічна природа технологій та технологічного розвитку // Економічна теорія. – №3. – 2006. – С. 3–19.
5. Статистичний щорічник України за 2004 рік / За ред. О. Г. Осауленка; Держком. стат. України. – К.: Консультант, 2005. – 592 с.
6. Іванова М.В., Саннікова С.Ф., Білоброва О.В., Мігіна Н.Б. Технологічна складова інноваційного процесу як основа інтеграції регіонів України до системи трансформованої глобальної економіки // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 67. – С. 79–81.

Іртишева І.О., Христенко О.А.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ВАЖЕЛІВ В ЕФЕКТИВНОМУ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Вступ. Міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва. Важливим напрямком розвитку України є її ефективна інтеграція до світового економічного простору. Від успіху зовнішньоекономічної діяльності країни залежить її подальший економічний і соціальний розвиток як підсистеми світової економіки, що і визначає актуальність даної теми. По вартісним масштабам в загальному комплексі світогосподарчих зв'язків зовнішньоторговельний обмін продовжує зберігати ведучі позиції. При цьому все більш динамічно в останні два десятиліття розширюється обмін між країнами в науково-технічній сфері, росте торгівля традиційними (транспорт, страхування, туризм тощо) та новими (збір, збереження та передача інформації, довгострокова оренда обладнання, консультаційні послуги, тощо). Питаннями дослідження ролі і місця міжнародної торгівлі займаються вітчизняні і зарубіжні вчені: Т. Циганкова, Л. Петрашко, Л. Кальченко [10], В.Є. Новицький [7], А.Кандиба [3], І.В.Гончаренко [1], В.П.Клочко [5], Ю.Є.Кирилов [4], Л.Л.Лазебник [6] та інші. Однак це питання є вельмиактуальним.

Постановка завдання. Ціллю статті є дослідження напрямків здійснення міжнародної торгівлі, аналіз структури експорту і імпорту по основних видах продукції та пошук основних шляхів удосконалення зовнішньоекономічних відносин. Основними методами досліджень є аналітичні.

Результати. Аналіз стану експорту в Україні за останні роки свідчить про те, що спостерігалась чітка тенденція скорочення обсягів експорту українських товарів на світовий ринок, що викликано низькою конкурентоспроможністю українських товарів, непрозорістю системи стимулів розвитку експортних галузей. Відсутність належного ресурсного забезпечення країни, велике технологічне відставання від розвинених країн та низький рівень доходу робить дешеву робочу силу єдиним джерелом конкурентних переваг, що не є перспективним у довгостроковому плані. Незадовільними є структура експорту з чітким домінуванням сировинних матеріалів та напівфабрикатів та структура ринків експорту України, що характеризується ви-

соким ступенем залежності від економічного стану та торгівельної політики уряду країн СНД, зокрема – Росії тощо.

Економіка України значно залежить від торгівлі із зарубіжними країнами. За 2005р. експорт товарів склав 34286,8 млн.дол.США, імпорт – 36141,1 млн.дол.США, порівняно з 2004р. експорт збільшився на 5%, імпорт – на 24,6%. Від'ємне сальдо становило 1854,3 млн.дол. (у 2004р. позитивне сальдо – 3669,3 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,95 (у 2004р. – 1,13). Експорт товарів до країн ЄС склав 9209,2 млн.дол., імпорт – 11873,9 млн.дол. Порівняно з 2004р. експорт зменшився на 5,8%, імпорт збільшився на 26,7%. У загальному обсязі експорту країни доля ЄС становила – 26,9%, імпорту – 32,9% (у 2004р. відповідно 29,9% і 32,3%). Головними партнерами, як в експорті, так і в імпорті товарів залишаються Італія (відповідно 1893,9 і 1030,3 млн.дол.), Німеччина (1286,2 і 3384,2 млн.дол.) та Польща (1010,9 і 1406,7 млн.дол.).

Негативні тенденції в економіці України, починаючи з 2005 року, свідчать про значні темпи розвитку процесів імпортозаміщення, тобто переважання імпорту над експортом. Іншими словами, наша українська економіка починає фінансувати виробництво інших країн. Це змушує сучасних товаровиробників-експортерів замислюватися над новими перетвореннями і змінами у зовнішньоекономічній діяльності, у загальній стратегії підприємства, яка виступає не лише в якості інструменту обґрунтування, вироблення і реалізації довгострокових цілей і завдань виробничого, науково-технічного, економічного, організаційного і соціального характеру, не лише як фактор, що регулює діяльність підприємства до тих пір, поки намічені цілі і завдання не будуть досягнуті, але і, одночасно, як засіб зв'язку підприємства із зовнішнім ринковим середовищем.

Негативні дії, що стримують розвиток експортоорієнтованої політики діяльності підприємств, на жаль, притаманні сьогодні сучасному механізму зовнішньоекономічного регулювання в Україні. Серед них доцільно назвати: нерациональну експортну політику держави; конфіскаційну податкову систему; жорстко-лімітовану грошово-кредитну політику, що залишає підприємства без обігового капіталу та інвестиційних ресурсів для розвитку виробництва; невиважену зовнішньоторговельну політику. Нещодавно з боку Уряду України було вжито заходів регулювання експорту зерна, обґрунтовуючи ці дії такими даними: через об'єктивні обставини фактичний валовий збір зерна становив 34,2 млн. т замість передбачуваних 37,2 млн., у т.ч. пшениці отримано менше на 4,8 млн. т або на 26%. Крім того, за перші три місяці 2006/2007 маркетингового року обсяг експорту зерна перевищив попередній маркетинговий період на 732 тис. т і загальний експорт міг би досягти 14 млн. т. Для недопущення дефіциту зерна уряд вжив ринкових заходів, запровадивши ліцензування та квотування зерна (постанови КМУ від 28.09.2006 р. № 1364, від 11.10.2006 р. № 1418 та від 08.12.2006 р. № 1701). Підсумовуючи висловлені думки та пропозиції, міністр аграрної політики України Юрій Мельник зазначив, що застосовані заходи дозволили стабілізувати ситуацію на ринку зерна. Була створена спеціальна комісія, яка виїжджала в АР Крим, Донецьку, Запорізьку, Миколаївську та Одеську області для встановлення наявних запасів зерна та його обстеження. Перевірено 24 припортових складів, з них сертифікованих виявилось 19, решта – ні. На сертифікованих припортових елеваторах на час перевірки зберігалось 837 тис. т зерна, у т.ч. пшениці 227 тис. т, ячменю – 586 тис. т та 23 тис. т кукурудзи. У несертифікованих складах – 28 тис. т. Із загальної наявності зерна – 79 тис. зберігається у незадовільному стані, 300 тис. т – у критичному.

Після цих подій Посол США в Києві Вільям Тейлор, відвідавши зерновий термінал в Одеській області, відмітив, що через запровадження квот та ліцензій на експорт сотні тисяч тонн зерна псуються в українських портах, очікуючи відвантаження. Україна ж втрачає статус надійного постачальника зерна на світові ринки через заборони та обмеження, запроваджені урядом. Загальні збитки хліборобів та торгівців зерном американськими спеціалістами оцінено у 200 мільйонів доларів.

За підрахунками Асоціації фермерів, хлібороби втратили до трьох мільярдів гривень, і чимало дрібних господарств опинилися на межі банкрутства. Обмеження на експорт збіжжя запроваджені минулої осені і подовжені до 1 липня цього року. На нашу думку, якнайшвидше розблокування роботи припортових елеваторів й вивезення зерна дозволить не допустити його втрат та провести необхідну технологічну обробку складських місткостей.

Однією із складових світового ринку є продовольчий ринок. Він складається із продукції сільськогосподарського виробництва, продукції переробних галузей і громадського харчування, а також продукції оптової та роздрібно торгівлі, яка поставляє на ринок продовольчі товари. У структурі експорту товарів продукція сільського господарства протягом останніх років займає близько 10%. Протягом 2002–2005 років експорт продукції харчової промисловості збільшився у 2,4 рази і в 2005р. склав 1,3 млрд. дол. США. Таке збільшення відбулося за рахунок росту виробництва в харчовій промисловості на 62 %. Необхідно відмітити значне збільшення обсягів експорту олієжированої продукції протягом 1999–2005 років у 5,2 рази і в 2005 році вартісний обсяг експорту даної продукції склав 587,2 млн.дол.США. Крім цього, Латвія зацікавлена в збільшенні імпорту з України свіжих овочів і фруктів, зокрема, кавунів і динь, фруктових мас для виробництва соків, кетчупів. Єдина вимога - всі ці продукти повинні відповідати європейським стандартам якості. Крім того, Україна могла б поставляти в Латвію рапс і рапсову олію. Відповідно до директив Євросоюзу, певний відсоток палива повинен бути біологічного походження. Латвія не має у своєму розпорядженні достатніх площ для вирощування рапсу в необхідних кількостях.

За інформацією агентства БЕЛТА, Молдова, Білорусь, Україна й Азербайджан планують підписати Міжурядову угоду про спрощення процедури переміщення плодоовочевої продукції по території своїх держав. В уряді Молдови, Кабінет міністрів цієї країни на своєму засіданні ухвалив рішення про початок пере-

говорів про підписання даного документа. У пояснювальній записці до проекту названої угоди відзначається, що передумовою для подібного рішення став величезний обсяг імпорту, експорту і транзиту через названі держави плодоовочевої продукції. Крім того, цей документ дозволить зміцнити торгово-економічні відносини між країнами.

Нова угода дозволить в екстраординарному режимі за спрощеною процедурою відправляти й одержувати цілий ряд плодоовочевих культур. Серед овочів названо: картопля, капуста, салат, морква, помідори, цибуля, часник, гіркий перець, а також гриби; а серед фруктів і ягід - персики, вишня, черешня, сливи, ківі, мандарини, апельсини, суниця, малина. Отже, підписання угоди може привести до істотного збільшення обсягів торгівлі плодоовочевою продукцією, оскільки кліматичні умови цих країн істотно відрізняються, що, у свою чергу, створює численні можливості для торгового обміну овочами та фруктами. З урахуванням діючої заборони на постачання свіжих овочів і фруктів з Молдови на ринок Російської Федерації дана угода дозволить поліпшити доступ молдавської плодоовочевої продукції до ринків України та Білорусі. Азербайджан також зможе завдяки новій угоді збільшити постачання ранніх овочів, ягід, фруктів і зелені на ринки цих країн.

Висновки. Міжнародна торгівля росте швидше виробництва. Відповідно до досліджень зовнішньоторговельного обороту, на кожні 10% роста світового виробництва приходиться 16% збільшення обсягу світової торгівлі, тим самим створюються більш сприятливі умови для його розвитку. Маючи майже 47-мільйонне населення, володіючи значними енергетичними ресурсами, досить висококваліфікованими трудовими ресурсами при зниженій вартості робочої сили, Україна являє собою величезний ринок товарів, послуг і капіталів. Однак ступінь реалізації цього потенціалу в зовнішньоекономічній сфері досить скромна. Однак, якщо роль України у світовій торгівлі невелика, то для самої України значення зовнішньоекономічної сфери досить істотне. Зовнішня торгівля залишається важливим джерелом надходження інвестиційних товарів, а також відіграє велику роль у постачанні населення України продовольством і різними товарами.

Джерела та література

1. Гончаренко І.В. Стратегія забезпечення довгострокової конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції в умовах вступу України до СОТ // Економіка: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць. Вип. 221: Том 2. – Дніпропетровськ, ДНУ, 2006. – С. 455–460.
2. Дем'яненко С. Спільна аграрна політика ЄС: суть, тенденції та значення для України // Економіка України. – 2003. – С. 80–86.
3. Кандиба А.М. Зовнішньоекономічна діяльність: Навчальний посібник. – К.: Аграрна наука, 2001. – 262с.
4. Кирилов Ю.Є. Зовнішньоекономічна діяльність на ринку зерна: Монографія. – Херсон: Айлант, 2006. – 160с.
5. Ключко В.П. Зовнішньоторговельні відносини України в умовах посилення інтеграційних зв'язків // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 11.
6. Лазебник Л.Л. Зовнішньоторговельні чинники розвитку зовнішньої торгівлі України // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 6.
7. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
8. Огляд ситуації на світовому ринку зернових. Огляд позабіржового ринку зернових. Матеріали журналу АПК – інформ № 24 від 13.06.2005р.
9. Скакун А.Ж., Корчагіна В.Г. Поточна ситуація та особливості організації зернового ринку України // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. Вип. 44. – Херсон: Айлант. – 2006. – С. 219-222.
10. Циганкова Т.М., Петрашко Л.П., Кальченко Т.В. Міжнародна торгівля: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 488с.
11. <http://www.ukragroportal.com>
12. <http://www.ukrstat.dov.ua>

Ковалишин П.В.

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Вступ. Нова модель економічного зростання, що ґрунтується на інноваційному типі розвитку, передбачає зміну самого поняття науково-технічного прогресу і науково-технічного розвитку. З'являються нові пріоритети: добробут, інтелектуалізація виробничої діяльності, використання високих і інформаційних технологій, екологічність. Ця модель потребує нової фінансово-кредитної політики, ефективного стимулювання інновацій, розвитку наукомістких та скорочення природоексплуатуючих галузей - на макрорівні; зміни типу підприємницької діяльності, активного залучення до виробництва дрібного та середнього приватного бізнесу - на мікрорівні. Характерною ознакою нової моделі економічного зростання є широкий розвиток венчурного підприємництва, залучення ризикового капіталу до фінансування інноваційного бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Саме завдяки найкращій організації інноваційних процесів та використання їх результату США стали однією з найбагатших країн світу. Тому за кордоном венчурні фірми користуються підтримкою держави та великих корпорацій. У зв'язку з цим у Європі венчурний капітал розвивається дуже швидкими темпами. Проте за своїми обсягами американський ринок ризикового капіталу